

Resûlullahın ana, baba ve bütün dedeleri hep mü'min, sâlih idi

Seyyid Abdülhakîm âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ efendinin bir mektûbudur.

Sâfiyye-i aliyyenin bâ-yâklerinden, peyh Ebâ-l-Hasen-i pâczilânin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ talebesi, peyh Ebâ Mârsânin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ yetipdirdi Evliyânın en yâkseđi olan imâm-ý Busayrâ âcerahmetullah yazmýp oldu (Kasâde-i hemziyye)de, Peygamberimizi âesallallah aleyhi ve sellemâ medh ederken, (O en iyi insanın analary, babalary da, hep iyi idi. Allah a teâliâ, mahla»klarý arasynda, Onun iâşin en iyi analary, babalary seâşdi) demekdedir.

Âfepidli islâm dillerinde yazılmýp mevlidlerin hepsinde, Peygamberimizin ana ve babasýn tertemiz olduklary yazýlýdır. Mesû vatanýmýzn her kâbesinde, her zemân seve seve okunan Sâylemân Âtelebânin mevlidinde pâyle yazýlýdır:

Mustafâ nâ»runu, alnýnda kodu,
Bil Habâbim nâ»rudur, bu nâ»r dedi.

Kýldý ol nâ»r, anýn alnýnda karar,
Kaldý anýn ile, nice râ»zigâçr.

Sonra Havvâç alnýna, nakl etdi bil,
Durdu anda dahâ nice ay ve yíl.

Pis dođdu, ona nakl etdi nâ»r,
Anýn alnýnda, tecellâ kýldý nâ»r.

Ýrdi Ýbrâhîm ve Ýsmâcâle hem,
Sâiz uzanýr, ger kalanýn der isem.

Ýpbu resm ile mâselsel, muttasýl,
Tâç olunca Mustafâya mântekýl.

Geldi Âşân ol rahmeten lil Âçlemân,
Vardý nâ»r, anda karâçr kýldý hemân.

Peygamberimizin âesallallah aleyhi ve sellemâ ve bâtân Peygamberlerin âealeyhimâsselâmâ babalarýn hiâşbiri kâçfir deđil, apađý kimseler deđildi. Bunu isbâçt eden Âçyet-i kerâme ve hadâs-i perâflerden baâtmýz.

1 â» Kurân-ý kerâmden sonra en kýymetli, en dođru kitâçb olan (Buhâçrâ-yi perâf)deki bir hadâs-i perâfde, Peygamberimiz buyurdu ki: (Her asrda, her zemânda yapýyan insanlaryn en iyilerinden, seâşlimiplerinden dânyâçya getirildim).

2 â» Binlerle hadâs kitâçblaryndan ikinciliđi kazanmýp olan, imâm-ý Mâslimin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ kitâçbý perâfde, (Allah a teâliâ, Ýsmâcâle âealeyhisselâmâ evlâçdýndan, Kinâçne ismindeki kimseyi ve onun sâilâç ismindeki zâçtý beđendi, seâşdi. Kureyb evlâçdýndan da, Hâçpim ođullaryn sevdi. Onlardan da, beni sâzâp seâşdi) buyurdu.

3 â» Tirmizânin bildirdiđi hadâs-i perâfde, (Allah a teâliâ, insanlary yaratdý. Beni insanlaryn en iyi kýsmýndan vâçâ» Sonra, bu kýsmlaryndan en iyisini Arabistâçnda yetipdirdi. Beni bunlardan vâçâ»de getirdi. Sonra evlerden, Âçilelerden en iyilerini seâşip, beni bunlardan meydâçna getirdi. O hâçlide, benim râ»hum ve cesedim, mahla»klarýn en iyisidir. Benim silsilem, ecdâçdým en iyi insanlardýr) buyurulmuđdur.

4 â» Kýymetli hadâs Âçlimlerinden Taberâçnânin kitâçbýndaki bir hadâs-i perâfde, (Allah a teâliâ, herpeyi yokdan vâçâ» Herpeyi iâşinden insanlary sevdi, kýymetlendirdi. Ýnsanlar iâşinden de seâşdiklerini Arabistâçnda yerlepdirdi. Arabistâçndaki seâşlimipler arasyndan da, beni seâşdi. Beni, her zemândaki insanlaryn seâşlimiplerinde, en iyilerinde bulundurdu. O hâçlide, Arabistâçnda bana bađly olanlary sevenler, benim iâşin severler. Onlara dâçpmanlýk edenler, bana dâçpmanlýk etmiþ olurlar) buyurulmuđdur. Bu hadâs-i perâf, (Mevâçhib-i ledâçnniyye)nin baýnda da yazýlýdır.

5 â» (Mevâçhib-i ledâçnniyye)de ve Zerkâçnânin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ perhinde diyor ki, (Abdülillah bin Abbâ âceradýyallah a anhâçmâcâ» bildirdiđi hadâs-i perâfde, (Benim dedelerimin hiâşbiri zinâç yapmadý. Allah a teâliâ, iyi babalardan, temiz analardan getirdi. Dedelerimden birinin iki ođlu olsaydý, ben bunlaryn en hayrlýsýnda, en iyisinde bulunurdum) buyuruldu. Ýslâçmiyyetden Âçnce Arabistâçnda zinâç Âşok olurdu. Bir kadýn, bir kimse ile nice zemân metres olarak yapar, sonra evlenirdi. [Kâçfirler, þimdi de bâyle yapýyorlar.] Âdem aleyhisselâm, Âçleceđi zemân, ođlu pâçt aleyhisselâm dedi ki: (Yavrum! Bu alnýnda parlyyan nâ»r, son Peygamber olan Muhammed aleyhisselâmýn nâ»rudur. Bu nâ»ru, mââ»min, temiz ve afâf hanýmlara teslâm et ve ođluna da bâyle vasýyyet et!). Muhammed aleyhisselâm ga kelâm kadar, bâtân babalar, ođullaryna bâyle vasýyyet etdi. Hepsi, bu vasýyyeti yerine getirip, en asâç, en kibâçr kýz ile evlendi. Nâ»r, temiz alýnlardan, temiz kadýnlardan geâşerek, sâçhibine yetipdi). Allah a teâliâ, Tevbe sâ»resinde, kâçfirlerin necs, pis olduđunu bildiriyor. Resâ»lullah âesallallah aleyhi ve sellemâ efendimiz, bâtân dedelerinin temiz olduđunu bildirir. gâçre, kâçfir olan, pis olan Âzerin, bu nâ»ra kavuþmamasý, bunun iâşin de Ýbrâhîm aleyhisselâmýn babasý olmamasý lâ

gelir. Âzer, Ybrâçhâ@m aleyhisselâçmýn babasýdýr demek, yukarydaki hadâ@s-i berâ@flere inanmamak olur. Molla Câçmâ@ âœerahmetullahi teâçlâç aleyhâ€• fâçrisâ@ (pevâçhid-Â¼n-NÂ¼bÂ¼vve) kitâçbynda buyuruyor ki, (Muhammed aleyhisselâç zerresini tapýdýý iâşin, Âdem aleyhisselâçmýn alnýnda nÂ»r parlyordu. Bu zerre, hazret-i Havvâçya ve ondan da, Þâ@t aleyhisselâçma ve bÂçylece, temiz erkeklerden, temiz kadýnlara ve temiz kadýnlardan temiz erkeklere geâşdi. O nÂ»r da, zerre ile birlikte alýnlardan, alýnlara geâşdi).

(Kýsas-ý enbiyâç)da kýrksekizinci sahâ@fede diyor ki, (Resâ»lullahýn âœesallahâ¼ aleyhi ve sellemâ€• dedelerinden birinin olsa, yâçhud bir kabâ@le iki kola ayrýlsa, Hâçtem-Â¼l-Enbiyâçnýn âœesallahâ¼ teâçlâç aleyhi ve sellemâ€• soyu, en beret olan tarafda bulunurdu. Her asrda, onun dedesi olan zâçt, yâ¼zâ¼deki nÂ»rdan belli olurdu. Ýsmâçâ€™Â@l aleyhisselâçmýn alnýnda da bu nÂ»r vardý. Sabâçh yýldýzy gibi parlardı. Bu nÂ»r, ona babasýndan kalmýp, bundan da evlâçdларыna geâşerek, ve Nizâçra gelmiþdi.

Nizâçr, az birpey demekdir. Bâçyle adlanmasý bâçyle olmuþdur: Bu dâ¼nyâçya gelince, babasý Meâ€™add, oðlunun alnýnda gâçrâ¼p sevinmiþ, bÂ¼yâ¼k ziyâçfet vermip ve bâçyle oðul iâşin, bu kadar ziyâçfet az birpeydir demekle, oðlunun adý Nizâçr kalmýbdý. Bu nÂ»r, Muhammed aleyhisselâçmýn nÂ»ru idi. Âdem aleyhisselâçmdan beri, evlâçddan evlâçda geâşerek, asl sâçhibi olan Hâçtem-Â¼l-Enbiyâç hazretlerine gelmiþdir.

Bâçylece, Âdem oðulları iâşinde, Muhammed aleyhisselâçmýn nÂ»runu tapýyan, seâşilmip bir soy vardý ki, her asrda, bu soy olan zâçtýn yâ¼zâ¼ pekâşok gâ¼zel ve parlak olurdu. Bu nÂ»r ile, kardepleri arasýnda belli olur, iâşinde bulunduðu kabâ@le, bapka kabâ@lelerden dahâç Â¼stâ¼n, dahâç berefli olurdu).

6 â€• Þâ¼â€™arâç sâ»resi, ikiyâ¼zondokuzuncu âçyetinde meâçlen, (Sen, yaâ€™nÂ@ Senin nÂ»run, hep secde edenlerden sana inkýlâçb etmiþ, ulaþmýbdýr) buyuruldu. Ehl-i sâ¼nnet âçlimleri âœerahmetullahi teâçlâç aleyhim ecmaâ€™Â@nâ€•, bu âç tefsâ@r ederken, (Bâ¼tâ¼n ana ve babalarýnýn mâ¼â€™min ve gâ¼nâçhsýz olduðunu) anlamýplardı. (Eshâçb-ý kirâçm) ki bildirildiði gibi, Ehl-i sâ¼nnet bÂ¼yâ¼klerini Þâ@â€™Â@ sananlar, (Bunlar, Þâ@â€™Â@lerin sâçzâ¼dâ¼r) diyenler de vardýr.

Ehl-i sâ¼nnetin bÂ¼yâ¼kleri âœerahmetullahi teâçlâç aleyhim ecmaâ€™Â@nâ€• buyuruyor ki: Babasý Abdâ¼llah ile anasý Â Ybrâçhâ@m âœealeyhisselâçmâ€• dâ@ninde idi. Yaâ€™nÂ@, mâ¼â€™min idi. Allahâ¼ teâçlâçnýn, bu ikisini diriltip Peygamber âœesallahâ¼ aleyhi ve sellemâ€• kelime-i behâçdet iptmeleri ve sâçylemeleri, Â@mâçna gelmek iâşin deðil, bu Â¼mmetde bereflenmeleri iâşindi. (Akraçna dâ¼âç etmel) âçyet-i kerâ@mesi, Ebâ» Tâçlib iâşin idi. Ana ve babasý iâşin deðildi. Ýmâç aâ€™zamýn (Fýkh-ý ekber) kitâçbýnýn, elimizde bulunan tercemelerinde, bu ikisinin, Â@mâçnsýz âçldâ¼dâ¼ yazýlý ise de, Ý kendi eli ile yazdýý kitâçbda, Â@mâçnla âçldâ¼kleri yazýlýdır. Sonradan, dâ¼pmanlarýn bir (mâç) silerek, bu yanlýpýdýn ka anlaþýmýbdýr.

Ýmâçm-ý aâ€™zam Ebâ» Hanâ@fenin âœerahmetullahi aleyhâ€• el yazýsý ile olan (Fýkh-ý Ekber) kitâçbý, emâ@râ¼lmâ¼â€• âœeradyallahâ¼ anhâ€• mubâçrek elleri ile yazdýý ve behâçdet kaný ile boyanmýp olan Kurâçn-ý kerâ@min bir kýsmý Hâ¼lâçgâ¼nâ¼n Baðdâçd þehrini yakýp, sekizyâ¼zbinden ziyâçde mâ¼slimâçný âçldâ¼rdâ¼dâ¼ altýyâ¼zellaltý senesinin bapka kýymetli kitâçblar ile birlikte Semerkanda gâçtâ¼râ¼lmâ¼p, burasýnýn da, 1284 [m. 1868] senesinde, Ruslarýn idâçresine geâşmesi ile, bu kitâçblar Petersburg þehrine nakl ve oranýn meþhâ»r kâ¼tâ¼bhâçnesine konup ehemmiyyet ile saklandýýný (Kâçmâ»s-Â¼l aâ€™mâçm) sâçhibi Þemseddâ@n Sâçmâ@ beð âœerahmetullahi teâçlâç aleyhâ€• Semerkand bildirmektedir. 1335 [m. 1917] de Ufa þehrine ve 1341 [m. 1923] de oradan Tapkendde hâçce Ubeydâ¼llah-ý Ahrâçr câçmiâ€™ine nakl edildi.

Halâ@fe Â-mer-Â¼l Fâçrâ»k ve Osmâçn-ý Zinnâ»reyn ve Alâ@yy-Â¼l Mâ¼rtedâçnýn âœeradyallahâ¼ teâçlâç anhâ¼mâ€• elleri ile yazýlmýp olan Mushaf-ý þerâ@flerden baâ€™zý sahâ@feleri, Ýstanbulda, Sâ¼leymâçniyye câçmiâ€™i þerâ@fi yanýn mâ¼zesinde mevcâ»ddur. Arzâ» edenler gâçretilir.

Ýslâçm dâ@nine inanmýyanlar, vaktâ@le Allahâ¼ teâçlâçnýn Tevrâçt ve Ýncâ@l kitâçblarýný deðirdirdikleri gibi, zemâçn zem bÂ¼yâ¼klerinin kitâçblarýna da el uzatdý. Meselâç, Muhyiddâ@n-i Arabâ@nin âœerahmetullahi teâçlâç aleyhâ€• (Fâ¼sâ»s) (Fâ¼tâ»hâçt) kitâçblarýna baâ€™zý peyler karýpdýrdýlar ise de, az zemâçnda meydâçna âşýkarýldý. Bâ¼yâ¼k âçlim Abdâ Þaâ€™râçnâ@ âœerahmetullahi teâçlâç aleyhâ€• (Kibrâ@t-i ahmer) ve (Elyevâçkâ@t) kitâçblarýnda bunu âçzâçh etmekteki isliâçmiyyeti, genâşlere yanlýp ve bozuk olarak tanýtmak siyâçseti her tarafda iþlemekde, bunlarý susduracak hakâ@kâ@ bir din âçliminin dâ¼nyâçda kalmamýp gibi olduðu gâçrâ¼lmektedir.

Celâçleddâ@n-i Râ»mâ@ âœekuddise sirruhâ€•, bu sebebden dolayý (Mesnevâ@)sini nazm þeklinde yazarak, dâ¼pmanlarýn deðirdirmesine imkâçn býrakmamýbdýr.

Ýbni Â,bidâ@n âœealeyhirrahmeâ€•, (Dâ¼rr-Â¼l-muhtâçr) þerhinde, kâçfirin nikâçhýný anlatmaða baplar ken ve Hamevâ@ âœe teâçlâç aleyhâ€• (Epbâçh) hâçpiyesinde (Hazar-vel-ibâçha) bahsinde ve (Mirâ€™âçt-i kâçinâçt)da, isliâçm âçlimlerinin âşebi anlatarak, buyuruyorlar ki: (Hakâ@kati anlýyan bÂ¼yâ¼k âçlimlere gâçre, Peygamberimizin âœesallahâ¼ aleyhi ve sellemâ€• ve babasýnýn Â@mâçnlý olup olmadýýný konupmamalı ve konupurken edebi gâçzetmelidir. Hadâ@s-i þerâ@fde, (Â-Iâ¼leri k dirileri incitmeyiniz) buyuruldu. Bunu konupmamak, âçðrenmemek insana zarar vermez ve kabrde ve kýyâçmetde sorulmýyacakdýr. Ýine buyuruyorlar ki, (Allahâ¼ teâçlâç, Peygamberimize ikrâçm ederek, vedâçâ€™ haccýnda ana babasýný dirilti. Resâ»Iâ¼ne Â@mâçn etdiler. Bunu, Kurtubâ@nin ve Muhammed bin Ebâ» Bekr ibni Nâçsýr-Â¼d-dâ@nin bildirdikleri sahâ@h hadâ@s beyâçn buyurmaktadır. Benâ@-Ýsrâçâ@lin âçldâ¼rdâ¼dâ¼ kimseyi diriltip kâçtilini haber vermesi ve Âžsâ@

aleyhisselâcmýn ve Muhammed aleyhisselâcmýn dâ¼âclary ile nice mevtâclary diriltmesi de bâ¼yle ikrâcm idi. (Cehennemlik olanlar iâ¼in benden magfired istemel!) meâclindeki âcyetin Resâ¼ullahýn mubâcrek ana ve babasý iâ¼in olduú sâ¼zâ¼ doðru deðildir. (Mâ¼slim)in bildirdiði (Babam ve baban atepdedirler) hadâ¼s-i perâ¼fi ictihâd ile sâ¼ylenmiþ idi. Âzmâcnlý olduklary sonradan bildirildi). (Ahvâ¼-i etfâ¼-i-l-mâ¼slimâ¼n) kitâ¼bynda, Hadâ¼ce âœradýyallahâ¼ anhâ¼câœnýn iki â¼ocuðu iâ¼in dâ¼ buyurmupdu. Cehennemde olmadýklary sonradan bildirildi demektedir.

Â,yet-i kerâ¼me ve hadâ¼s-i perâ¼flerden anlapýldýý ve binlerce islâcm kitâ¼bynda yazýldýý Â¼zere, Peygamberimizin âœ aleyhi ve sellemâœ analarý ve babalarý arasýnda bulunmakla þereflenlen bahtiyâclaryn hepsi, zemâcnlaryn ve memleketleri asâ¼, en perâ¼f, en cemâ¼, en temiz zâ¼tly idi. Hep azâ¼z, mâ¼kerrem ve muhterem idi. Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn babada, bâ¼ylece, mâ¼âœmin idi ve fenâ¼ ahlâ¼kdan ve â¼dâ¼, Â¼irkin sýfatlardan uzak idi. Kâ¼fir olan Â¼zer, babasý deðil, amca

Â¼-i Ýmrâ¼cn sâ¼resinin babýnda bildirildiði Â¼zere, Kurâ¼n-ý kerâ¼min âcyetleri iki dâ¼rlâ¼dâ¼r: Biri, (Muhkemâ¼) olu aâ¼yk, meydâ¼nda olan âcyetlerdir. Ýkincisi (Mâ¼teþâ¼bihâ¼) olup, maâ¼nâcsý kapalý olan âcyetlerdir. Bunlara gâ¼râ¼le mephâ¼r olan maâ¼nâcyý vermeyip, mephâ¼r olmýyan maâ¼nâc verilir. Bunlaryn aâ¼yk ve mephâ¼r maâ¼nâclaryn vâ¼ islâcmiyyete uygun olmazsa, mephâ¼r olmýyan maâ¼nâc vermek, yaâ¼nâœ (Teâ¼vâ¼) etmek âœcâœb eder. Aâ¼yk maâ¼nâc gâ¼nâch olur. Meselâœ, tefsâ¼r â¼limleri (Yed), yaâ¼nâœ (el) kelimesine (kudret), gâ¼câ¼ yetmek maâ¼nâcsýný vermip bunlar gibi, Enâ¼m sâ¼resinde meâ¼-i perâ¼fi, (Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ babasý Â¼zere dediði zemâ¼cn...) olan yetmipdâ¼rdâ¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼mesine de, aâ¼yk maâ¼nâcsý verilemez. Â¼â¼nki, Â¼zer kelimesi, (baba) kelimesinin atf olduú (Beydâ¼vâ¼) âœrahmetullahi teâ¼lâœ aleyhâœ tefsâ¼rinde yazýlýdýr. Bir kimsenin iki ismi olup, bu iki ism, birlikte sâ¼ vakt, birinin mephâ¼r olmadýý, ikincisinin mephâ¼r olduú anlapýlýr. Mephâ¼r olmýyan birincisindeki kapalýlýýý aâ¼yklamak i zikr edilir. Bu ikincisine, (Atf-ý beyâ¼cn) denir. Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ iki kimseye baba demektedir. Birisi, kendi babadiðeri, baba dediði þakasydýr. Â¼câœz, belâœgat ve fesâœchat kâœâœidelerine gâ¼re, âcyet-i kerâ¼menin maâ¼nâcsý (Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ, Â¼zer olan babasýna dediði zemâ¼cn) demektir. Bâ¼yle olmasydý, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, (Babasý zemâ¼cn) demeyip, (Â¼zere dediði zemâ¼cn) veyâœ (Babasýna dediði zemâ¼cn) demek yetipirdi. Â¼zer, kendi babasý olsydý, (Babasý kelimesi fazla olurdu.

Mâ¼sâœ aleyhisselâcmýn dâ¼ninin devâœ etdiði binsekizyâ¼z sene iâ¼inde, Tevrâœt â¼limlerinin hepsi ve Â¼sâœ aleyhisselâcmâœ havâœrâœleri ve bunlara tâœbiâœ olan papaslar, Â¼zerin asl baba olmayýp, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn amcasý olduunu sâ¼ylenimlerdir. Tevrâœt ve Ýncâ¼lin deðipdirilmeyen eski yazmalarýndan anlapýldýýna gâ¼re, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn aâ¼yk ismi Tâœruh idi. Baâ¼zy câœhillerin yazdýý gibi, Tâœruh kelimesi, Â¼zer isminin ibrâ¼cnâœ karpýlýýý deðildir. Yaâ¼nâœ, ikincisi deðildir. Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, Tevrâœt ve Ýncâ¼le uygun âcyet-i kerâ¼meler â¼okdur. Hindistâœndaki islâcm â¼limlerinde Rahmetullah efendi âœrahmetullahi teâ¼lâœ aleyhâœ, (Beyâ¼n-â¼l-hak) kitâ¼bynýn tâ¼rkâœ tercemesi, otuzuncu sahâœfes diyorki, (Nesh, yaâ¼nâœ Allahâ¼ teâ¼lâœnýn deðipdirmesi, yalnýz emirlerde ve yasaklarda olur. Ýmâœm-ý Begavâ¼, (Meâ¼tenzâ¼) tefsâ¼rinde: Nesh, kýsas ve haberlerde olmaz. [Fen bilgilerinde ve hesâœb ile bulunan bilgilerde de olmaz.] Yalnýz, emr ve yasaklarda olur, demektedir. Nesh; emr ve yasaklary deðipdirmek demek deðildir. Bunlaryn yâ¼râ¼rlâ¼k zemâcnlaryn bitdiðini haber vermek demektir. Kurâ¼n-ý kerâ¼m, Tevrâœtýn ve Ýncâ¼lin hepsini deðil, birkaç yerini nesh etmip, yâ¼râ¼rlâ¼kden kaldýrýpdyr. [Birinci kýsm, otuzbeþinci maddedeki yirmiikinci mektâ¼bun sonunda da, nesh hakkýnda bilgi vardýr.] Bu âcyet-i kerâ¼meyi, bu bakýmdan da, teâ¼vâ¼ etmek lâœzým gelmektedir.

Bekara sâ¼resinde, Yaâ¼kâ¼b aleyhisselâœma, Â¼ocuklarynýn (Ve senin babalarýn Ýbrâ¼hâ¼m ve Ýsmâœâœ ve Ýshak dedikleri meâclindeki yâ¼zotuzâ¼â¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼meden, Ýsmâœâœ aleyhisselâcmýn, Yaâ¼kâ¼b aleyhisselâcmýn olduú anlapýlmakdadýr. Hâœlbuki, Yaâ¼kâ¼b âœaleyhisselâcmâœ, Ýshak âœaleyhisselâcmâœýn, bu ise, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ da, Ýsmâœâœ âœaleyhisselâcmâœýn kardepidir. Bu hâœlde, Ýsmâœâœ âœaleyhisselâcmâœ amcasydýr. Demek ki, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde amcaya, baba denilmektedir. Arabâ¼nin â¼epidli lâ¼gatlarynda, amcalara, babadenildiði, tefsâ¼r kitâœblarynda, bu âcyetin tefsâ¼rinde yazýlýdýr. Peygamberimizin âœsallallahâ¼ aleyhi ve sellemâœ bir kâœ ve amcasý Ebâ¼ Tâœlib ve Ebâ¼ Lehebe ve Abbâœsa â¼ok defâœa baba dediði, kitâœblarda yazýlýdýr. Her milletde, her lisâœ zemâ¼cn, amcalara, Â¼vey baba ve kayýn pederlere ve her hâœmâœ ve yardýmcýya baba denilmesi âœdet hâœlindedir. Hem de Â¼zer, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœýn hem amcasý, hem de Â¼vey babasý idi. Fâœrâ¼zâœbâœdâœ de, (Kâœmâ¼s)da bildirerek: (Â¼zer, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœýn amcasýnýn ismidir. Babasýnýn ismi Tâœruhdur), diyorki. Din kitâœblaryný beyâœný karpýsýnda, (Â¼zerin amca olmasý kavli zaâœâœfdir. Kuvvetli kavle gâ¼re, Â¼zer babasydýr) demek, zaâœâœf ve Â¼sâ¼zdâ¼r. Â¼limlerin sâ¼zlerindeki inceliði anlamamak olur.

(Beydâ¼vâ¼) tefsâ¼rinde, Enâ¼m sâ¼resinin yetmipdâ¼rdâ¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼mesine, gâ¼râ¼ndâ¼ðâ¼ gibi maâ¼nâc etmemesi, [ve (Râ¼h-ul-beyâ¼cn)da bu âcyet-i kerâ¼meye ve Tevbe sâ¼resinin yâ¼zonbeþinci âcyetine yanlýp teâ¼vâ¼ yap bir sened olamaz ve mâ¼fessirlerin, muhaddislerin, mâ¼tekellimâ¼nin ve Sâ¼fiyye-i aliyyenin sâ¼z birliðini bozamaz. Â¼â¼nki, Kurâ¼n-ý kerâ¼min hakâœkâœ tefsâ¼rini yapan, doðru maâ¼nâcsýný veren, ancak Muhammed âœaleyhisselâcmâœ perâ¼fleridir. Eshâœb-ý kirâœmdan âœradýyallahâ¼ teâ¼lâœ anhâ¼m ecmaâœnâœ ve Tâœbiâœn-i izâœmdan hiâ¼þ ipitince, Â¼zerin, baba olduunu hâœtyrlaryna bile getirmeyip ve sâ¼ylenmemiþdir. Amcasý olduunu anlamýplardýr. Ehl-i sâ¼nnâœ iâœtikâœdý bâ¼yledir.

(Fetâœvâœ-i Hayriyye) sonunda buyuruyor ki, [(Kâœmâ¼s)da diyorki, Â¼zer, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn amcasýnýn adýdýr. Babasýnýn ismi Tâœruhdur. (Tâœrâœh-i Hanbelâœ)de, Ýbrâ¼hâ¼m bin Tâœruh diyorki, Â¼zer, Tâœruhun adýdýr diyorki. (Celâœleyn) tefsâ¼rinde, âcyet-i kerâ¼medeki Â¼zer ismi iâ¼in, Tâœruhun lakabýdýr, yaâ¼nâœ soyadýdýr diyorki. Ýbni Hacer, (Hemziyye) þâ¼ (Â¼zer kâœfir idi. Bunun Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn babasý olduú, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde bildiriliyor. Kitâœbly olan Â¼mm Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn â¼z babasý deðildi, amcasý idi diyorki. Â¼â¼nki, Arablar, amcaya baba derler. Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, (Babasý zemâ¼cn) demeyip, (Â¼zere dediði zemâ¼cn) veyâœ (Babasýna dediði zemâ¼cn) demek yetipirdi. Â¼zer, kendi babasý olsydý, (Babasý kelimesi fazla olurdu.

amcaya baba denilmiþdir. Yaâ€™kâ»b â€œaleyhisselâ€™mâ€• iâ€™sin (Baban Ýbrâ€™hâ€™min ve Ýsmâ€™â€™lin Rabbi) buyuru. Ýsmâ€™â€™li â€œaleyhisselâ€™mâ€•, Yaâ€™kâ»b aleyhisselâ€™mâ€™n babasý deðildi, amcasý idi. Âlimlerin sâ€™zleri birbirine u perâ€™flere uymak iâ€™sin, Âçyet-i kerâ€™meyi teâ€™vâ€™li etmek vâ€™cib olur. Beydâ€™vâ€™ ve bapkalary tesâ€™hâ€™li ederek, Âçyet-teâ€™vâ€™li etmemiþlerdir) diyor].

Abdâ€™I-Ehad Nâ€™râ€™ efendi, Resâ€™lullahýn ana ve babasýnýn mâ€™slimâ€™n olduklaryný isbâ€™t iâ€™sin ayrýca bir risâ€™le yazmý risâ€™le tâ€™rkâ€™se olup, onsekiz sahâ€™fedir. Sâ€™leymâ€™niyye kâ€™tâ€™bhâ€™nesi Esâ€™mad efendi kýsmýnda [3612] numarada mevcâ€™ddur.

Ýmâ€™m-ý Sâ€™yâ€™tâ€™ â€œerahmetullahi teâ€™lâ€™ aleyhâ€™• (Kitâ€™b-â€™d-derc-il-mâ€™nâ€™fe) kitâ€™bynda, Âzerin, Ýbrâ€™hâ€™m a babasý olmadýðný, amcasý olduðunu vesâ€™kalarla isbâ€™t etmektedir. Bu kitâ€™b, Sâ€™leymâ€™niyye kâ€™tâ€™bhâ€™nesinin (Reâ€™â€™I-kâ€™ttâ€™b Mustafâ€™ efendi) kýsmýnda, [1150] numarada vardýr.

(Envâ€™r-â€™I-Muhammediyye)de diyor ki, hazret-i Alâ€™nin â€œeradyallahâ€™ teâ€™lâ€™ anhaâ€™• bildirdiði hadâ€™s-i perâ€™fde, (Â, d aleyhisselâ€™mâ€™ndan babam Abdâ€™llaha gelinceye kadar, hep nikâ€™hlý ana babalardan geldim. Hiâ€™þbir babamýn nikâ€™hsýz, yaâ€™nâ€™ zinâ€™ ile â€™soçuðu olmadý) buyuruldu. Resâ€™lullah â€œesallallahâ€™ aleyhi ve sellemâ€™•, Adnâ€™na kadar olan yirmi ismini bildirdi ki, þunlardýr:

Resâ€™lullahýn â€œesallallahâ€™ teâ€™lâ€™ aleyhi ve sellemâ€™• babasý Abdâ€™llahdýr. Abdâ€™llahýn babalary sýra ile, Abdâ€™lmutt Hâ€™þim ve Abdâ€™-Menâ€™f ve Kusayy ve Kilâ€™b ve Mâ€™rre ve Kâ€™â€™b ve Lâ€™veyy ve Gâ€™lib ve Fihri ve Mâ€™lik ve Nadr ve Kinâ€™ne ve Huzeyme ve Mâ€™drike ve Ýlyâ€™s ve Mudar ve Nizâ€™r ve Meâ€™add ve Adnâ€™n. Bunlaryn hepsi, kitâ€™býmýzýn so harf sýrasý ile yazýlarak, kýsaca bilgi verilmiþdir.

(Fusâ€™s) bâ€™rihi Abdâ€™llah-ý Râ€™mâ€™, (Metâ€™liâ€™un-nâ€™r) kitâ€™byndaki ecdâ€™d-ý Peygamberâ€™yi tezkiye yazýlary (Niâ€™ kitâ€™býmýzda neþr edilmemiþdir.

Ýslâ€™mâ€™ ilmlerin, Tefsâ€™r ve Hadâ€™s ve Fýkh ve Tesavvuf kýsmlarynda derin bilgisi olan ve â€™ok kýymetli kitâ€™blary ile insar bâ€™yâ€™k hizmet eden, ebedâ€™ seâ€™â€™det yolunu gâ€™steren, Senâ€™ullah-ý Dehlevâ€™ [Pâ€™ni-pâ€™tâ€™] hazretleri, (Tefsâ€™r- Mazherâ€™)nin birinci ve â€™â€™ncâ€™ cildlerinde buyuruyor ki, Enâ€™m sâ€™resindeki (Â,zer) kelimesi, (Ebâ€™hi) kelimesini beyâ€™nydýr. Âzerin, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý deðil, amcasý olduðunu bildiren haberler dahâ€™ doðrudur. A amcaya baba denilir. Kurâ€™n-ý kerâ€™mde de, Ýsmâ€™â€™li â€œaleyhisselâ€™mâ€™a, Yaâ€™kâ»b â€œaleyhisselâ€™mâ€™n amcasýdýr. Âzerin asl ismi (Nâ€™hâ€™r) idi. Nâ€™hâ€™r, dedelerinin hak dâ€™ninde idi. Nemrâ€™dun vezâ€™ri olunca, dâ€™nini dâ€™ny deðiperek kâ€™fir oldu. Fahreddâ€™n-i Râ€™zâ€™ ve selef-i sâ€™lihâ€™nden â€™soðu da, Âzerin amca olduðunu, bildirdiler. Zerkâ€™nâ€™ â€œerahmetullahi teâ€™lâ€™ aleyhâ€™•, (Mevâ€™hib-i ledâ€™nniyye)yi þerh ederken, Ýbni Hacer-i Hiytemâ€™nin â€œerahmetullahi teâ€™lâ€™ (Âzerin amca olduðunu, Ehl-i kitâ€™b ve tâ€™râ€™hciler sâ€™zbirliði ile bildirmemiþlerdir) sâ€™zâ€™nâ€™ vesâ€™ka olarak yazmýpdýr. Ýmâ€™ Sâ€™yâ€™tâ€™, Âzerin baba olmadýðný, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasýnýn Tâ€™ruh olduðunu, Ýbni Abbâ€™s â€œ anhaâ€™mâ€™ bildirdi, diyor. Ýbni Abbâ€™sýn bu sâ€™zâ€™nâ€™, Mâ€™câ€™hid ve Ýbn-i Cerâ€™r ve Sâ€™ddâ€™, senedleri ile bildirmi Ýbni Mâ€™nzirin tefsâ€™rinde de Âzerin amca olduðu aâ€™ýkca bildirildiðini yine Sâ€™yâ€™tâ€™ haber vermektedir. Ýmâ€™m-ý Sâ€™yâ€™ Resâ€™lullahýn, Âdem â€œaleyhisselâ€™mâ€™a kadar bâ€™tâ€™n dedelerinin mâ€™slimâ€™n olduklaryný bildiren bir risâ€™le yazmýp olmakla berâ€™ber, Muhammed bin Ýshak ve Dahhâ€™k ve Kelbâ€™, Âzerin Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý olduðu de Tâ€™ruh olduðunu sâ€™ylediler. Yaâ€™kâ»b â€œaleyhisselâ€™mâ€™n da, iki ismi vardý. Ýkinci Ýsrâ€™â€™li idi dediler. Mukâ€™t da, Âzer, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý Tâ€™ruhun lakabýdýr dediler. Begavâ€™nin bildirdiði gibi, Atâ€™, Ýbni Abb veriyor ki, Resâ€™lullah â€œesallallahâ€™ aleyhi ve sellemâ€™•, anasýnýn babasýný merak etdi. Bekara sâ€™resinin yâ€™zondokuzuncu gelerek, (Cehennem ehlinin hâ€™linden sorma!) buyuruldu. Fekat, Ýbn-i Cerâ€™r, bu haberin kuvvetli olmadýðný bildirdi. Eðer do dersek, Ýbni Abbâ€™s â€œeradyallahâ€™ teâ€™lâ€™ anhaâ€™• kendi zan etdiðini haber vermiþdir. Zanný da doðru olsa, anasýnýn bab Cehennemde olduklary aâ€™ýkâ€™sa bildirilmemektedir. Cehennemde olsalar da, yine kâ€™fir olduklary sâ€™ylenemez. â€™â€™nki, mâ€™â€™minlerden de Cehenneme gidecekler olacaktýr. Hadâ€™s-i perâ€™fde, (Ben sizin en iyiniz olduðum gibi, babam da, babalarynýzdan dahâ€™ iyidir) buyuruldu. (Tefsâ€™r-i Mazherâ€™)den terceme temâ€™m oldu.

(Uyâ€™n-â€™I-besâ€™ir)de, (El-hazar) kýsmýnda bildiriyor ki: (Mâ€™likâ€™ Âçlimlerinden kâ€™dâ€™ Ebâ€™ Bekr Ýbnâ€™I-arabâ€™ â€œera teâ€™lâ€™ aleyhâ€™•, Resâ€™lullahýn anasýnýn, babasýnýn Cehennemde olduðunu sâ€™ylyen melâ€™â€™ndur buyurdu. Her mâ€™sl Resâ€™lullahý incitecek birþey sâ€™ylemekden sakýnmasý lâ€™zýmdýr. Onu incitene Allahâ€™ teâ€™lâ€™ laâ€™net etdi. Dedelerine k demekten dahâ€™ bâ€™yâ€™k incitmek olamaz!).

Â (El mâ€™stened)in, otuzâ€™â€™ncâ€™ sahâ€™fesinde, (Âzerin, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý olmadýðný, ar imâ€™m-ý Sâ€™yâ€™tâ€™ isbâ€™t etmektedir. (Babam ve babam Cehennemdedirler) hadâ€™s-i perâ€™fi, Ebâ€™ Lehebin Cehennemde olduðunu bildirmektedir) demekde, yâ€™zyetmiþbeþinci sahâ€™fesinde, Sâ€™yâ€™tâ€™eye dil uzatan Alâ€™-yâ€™kâ€™râ€™ye vesâ€™ka cevâ€™b vermektedir. Bu sahâ€™felerinin tercemesi (Fâ€™ideli Bilgiler) kitâ€™bynýn (Din adamý bâ€™lâ€™câ€™ olamaz) kýsmýnda yazý

Gelip bekâ€™ behâ€™ryndan, bu fenâ€™da kýpý bulduk, atomlardan tâ€™ Arþa dek, þapýlacak ipi bulduk.

Dâ€™pâ€™p gurbet Âçlemine, þapkýn þapkýn dolapýrken, hasta râ€™ha hayâ€™t veren, teâ€™sâ€™rli bakýpý bulduk.

Herbir sã¶zã¼ hakã©katdan haber verir Ã¢pýklara,
bã¼kã¼r, hayret diyã¼rýna, varan bir akýpý bulduk.

Ne kelã¼m o, ne bakýp o, aklýn ã¼stã¼ bir varlýk o,
onun ayak tozlarýný, kalb derdine apý bulduk.

Maddeleri inceleyip, temã¼pã¼ eyledik birbir,
hepsini ayný mã¼â€™mã¼rýn, dã¼zgã¼n bir yapýpý bulduk.

Atdýk herpeyi aradan, temizlendik mã¼sivã¼dan,
eserlerden, nakýplardan, Åok bã¼kã¼r Nakkã¼pý bulduk.